

СТОРІНКА ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА

П'ЯТЬ РОКІВ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Шановні колеги, читачі та автори нашого часопису! 24 лютого 2004 року Вчена рада Академії рекомендувала до друку перший номер журналу "Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія". Одночасно були затверджені його концепція та пріоритетна проблематика.

Непомітно промайнуло п'ять років, що зумовлює необхідність проаналізувати діяльність редколегії, до якої увійшли провідні вчені України і Росії, відзначити певні здобутки і недоліки, намітити шляхи підвищення ефективності журналу. Колективними зусиллями авторів, редакційної колегії та редакційної ради вдалося реалізувати мету журналу: забезпечити комплексне відображення споріднених проблем розвитку бібліотекознавства, документознавства, інформології та висвітлення теоретичних засад цих наук, їхнього впливу на практику. Яскраво виражене прагнення журналу до інтеграції наук документально-комунікаційного циклу знайшло підтримку відомих українських і зарубіжних учених, які стали активними авторами журналу.

Усього за п'ять років у журналі надруковано: 76 статей, авторами яких є 27 докторів наук, та 112 статей, які підготували 69 кандидатів наук. Відрадно, що серед авторів є і досвідчені практики та молоді дослідники, які ще не мають вченого ступеня (84 автори, 72 статті).

Серед авторів журналу громадяни 8 держав – України, Росії, Білорусі, Литви, США, ФРН, Фінляндії та Китаю. Україну представляють автори з 16 міст, проте переважна більшість із них працюють у Києві. Фахівцями Харкова надруковано 16 статей, Рівного – 10.

Слід відзначити, що представники 7 міст Росії надрукували 25 статей. Серед авторів відомі вчені – професори Т.О.Новоженова, В.П.Рижов, А.В.Соколов, Ю.М.Столяров, доценти Е.О.Плешкевич, Е.А.Кадирова.

Слід відзначити значну публікаційну активність працівників ДАКККіМ – 57 публікацій; НБУВ – 41; ХДАК – 16; УНДІАСД – 15.

У тематичному аспекті домінують публікації з документознавства – 57 та бібліотекознавства – 55. Слід відзначити, що окремі питання, що мають відношення до цих наук, представлені і в інших рубриках журналу. Проблема інформології, включаючи інформатизацію та інформаційну діяльність, присвячено 31 статтю.

Унікальні фонди архівів і бібліотек розглянуті у 20 публікаціях. Проблема книгознавства присвячено 19; підготовки кадрів – 15, архівознавства – 14, бібліографознавства – 8 статей.

Позитивною є апробація на сторінках часопису результатів докторських дисертацій В.М.Гороваго, І.О.Давидової, Г.І.Ковальчук, Т.В.Новальської. Серед публікацій, що відображають результати кандидатських дисертацій, виділяються оригінальні статті Т.Г.Боряк, Н.Г.Кашеварової, В.В.Рудюка, Т.О.Ярошенко.

Публікація в даному номері часопису оглядових статей І.О. Давидової та Г.М. Швецової-Водки, в яких здійснено змістовний аналіз відображення в журналі проблем бібліотекознавства і документознавства, дозволяє нам уникнути дублювання у розкритті цих питань.

Основними напрямками документознавчих публікацій у журналі були: загальнотеоретичні проблеми, відображені в статтях професорів С.Г.Кулешова, М.С.Слободяника, Г.М.Швецової-Водки і доцента Е.О.Плешкевича; організаційно технологічні проблеми діловодства (публікації кандидатів історичних наук О.М.Загорецької, Ю.І.Палехи, І.О.Петрової); комплекс проблем електронного документознавства в роботах Г.Г. Асеєва, В.Ю. Болдовського і В.В. Рудюка.

У статті М.С.Слободяника (2004, №4) висвітлено бачення документології як теоретичної складової документознавства. Викладено авторську позицію щодо сутності, змісту і структурних особливостей документології; визначено перспективну проблематику документологічних досліджень. Методологічні проблеми документознавства привернули увагу професорів Н.М.Кушнарєнко (2004, №1; 2006, № 3) та Г.М. Швецової-Водки (2007, №1; 2008, №3). Привертає увагу низка теоретичних публікацій російського дослідника Е.О.Плешкевича. Зокрема, аналіз здобутків російського документознавства, зроблений з нагоди 40-річчя провідної наукової установи Росії ВНДІАСД (2006, № 4). В іншій публікації Е.О.Плешкевич аргумен-

товано критикує погляди знаного російського вченого Ю.М.Столярова щодо документології (2008, №1). Слід відзначити високий науковий рівень дискусії з питання протокоментних комунікацій між Е.О. Плешкевичем (2006, №2) і С.Г. Кулешовим (2006, №3).

На сторінках журналу надрукована низка публікацій із проблем електронного документознавства. Зокрема, В.Ю.Болдовський, спираючись на погляди професора Н.М.Кушнаренко, ґрунтовно проаналізував життєвий цикл онлайн-документів і запропонував їхню класифікацію (2005, №2).

Проблемам класифікації електронних документів ФРН присвячені ґрунтовні публікації В.В. Рудюка (2005, №3; 2006, №3). Аналізу веб-сайтів і веб-порталів присвячені оригінальні публікації Л.О. Чекмарьової (2007, №3) і О.М. Загорецької (2008, №1). Справжньою окрасою журналу стала низка публікацій к.і.н. доцента В.В. Бездрабко, яка започаткувала дослідження цілісного напрямку – історіографії документознавства, що свідчить про досягнення нашої наукою високого рівня зрілості (2008, №1; 2009, №1).

Високим теоретичним рівнем відрізняється низка бібліотекознавчих публікацій. Зокрема, завідувачка кафедри ХДАК І.О.Давидова вперше ґрунтовно розглянула новий напрям досліджень – бібліотечне виробництво (2005, №1). Заслугою автора є і аналіз інноваційної політики бібліотек України (2008, №3). Професор В.О.Ільганаєва ґрунтовно проаналізувала спроби реформування бібліотечної діяльності в Україні, активним учасником яких вона була ще з перебудовчих часів, та внесла обґрунтовані пропозиції, які конче потребують практичної реалізації (2005, №4). У нашій публікації визначено пріоритетні стратегічні напрями розвитку бібліотечної справи в сучасній Україні (2007, №4). Проте обговорення цих напрямів, на яке я сподівався, на жаль, не відбулося. Сподіваюсь, що проблема реформування бібліотечної справи, та наукове обґрунтування стратегії її розвитку приверне увагу значної кількості наших авторів – наукових лідерів галузі.

На сторінках часопису оприлюднені важливі теоретичні результати. Зокрема, к.т.н., с.н.с. Л.Й. Костенко запропонував концептуальну модель бібліотеки суспільства знань (2006, №3), яка також потребує серйозного обговорення.

Увагу к.і.н. Л.І.Бейліса привернула надзвичайно важлива проблема посилення впливу бібліотеки на пізнавальну діяльність читачів (2007, №3; 2008, №4).

У статтях к.п.н., доц. Н.Г.Ашаренкової здійснено історичну реконструкцію і теоретичний аналіз діяльності публічних бібліотек України (2006, №4; 2007, №1).

Особливістю міждисциплінарного часопису є надання читачам можливості для порівняння здобутків різних галузей. Сьогодні можна констатувати певний регрес інформології. Приємним виключенням є публікація нашого колеги з Таганрога професора В.П.Рижова, який ґрунтовно проаналізував феномен інформації (2006, №4). Інформологічні аспекти в діяльності наукової бібліотеки розглянув д.і.н. В.М.Горовий (2006, №3). Дещо більша увага приділяється авторами часопису проблемам інформатизації. В фундаментальній публікації професора В.О.Ільганаєвої ґрунтовно проаналізовано вплив інформатизації на розвиток суспільства (2004, №1).

Авторами розглянута і низка прикладних проблем інформатизації. Зокрема, д.т.н. професор Асеев обґрунтував концептуальні підходи до проектування систем електронного документообігу (2006, №3). Організація і керівництво електронним документообігом у ФРН ґрунтовно дослідив к.і.н. В.В. Рудюк (2005, № 2, 3; 2006, № 3).

Структуру і організаційно-технологічні засади функціонування автоматизованої інформаційної системи УФД / Бібліотека презентував керівник колективу, що здійснив розробку цього національного програмного продукту к.т.н. І.В.Карпенко (2004, № 1).

Питання організації та технології формування електронних ресурсів бібліотек ґрунтовно проаналізували відомі у фаховому загалі практики О.В. Баркова і Т.О. Ярошенко (2004, № 2). Значно посилилась увага авторів до формування веб-порталів. Зокрема, Е.О. Копанєва висвітлила організацію порталу наукової періодики в НБУВ (2007, № 3). Об'єктом наукових зацікавлень О.А. Кравцової став архівний портал ЮНЕСКО (2007, № 2, 3).

Розвиток інформатизації бібліотек актуалізував проблему системного дослідження бібліотечної технології, яка ще в середині 90-х років минулого століття розглядалась у дисертаціях М.С.Слободяника і О.Г.Кириленка. В нових умовах цю проблему активно розробляє молодий дослідник О.О. Ісаєнко (2008, № 2).

У центрі уваги редколегії журналу постійно знаходиться проблематика унікальних фондів бібліотек і архівів. Це підтверджується відкриттям 2007 року спеціальної рубрики. Серед досліджень у цьому напрямі варто відзначити проблему реституцій, яка знайшла ґрунтовне висвітлення у спільній публікації лідерів вітчизняного архівознавства: професора Г.В.Боряка і члена-кореспондента НАН України Л.А.Дубровіної (2004, №1). До вивчення цієї проблеми активно долучились і молоді кандидати наук, викладачі кафедри документальних комунікацій ДАКККіМ Н.Г. Кашеварова (2005, №2) і Т.Г. Боряк (2008, №2).

На теоретичному рівні унікальні фонди бібліотек проаналізовані в оригінальних публікаціях професора Г.І. Ковальчук (2004, №1, 2005, №4), та к.і.н. Л.В. Мухи, яка висвітлила результати досліджень колекційних фондів НБУВ (2008, №1).

Враховуючи серйозні загрози, що постали перед унікальними фондами архівів і бібліотек України, головний редактор ініціював проведення заочної конференції "Збереження документів національного архівного фонду" (2005, №4). У дискусії, що відбулася на сторінках журналу (2006 №1,2), взяли участь 11 спеціалістів. Особливу увагу було приділено аналізу причин виникнення, наслідків та запобігання таких катастроф, як пожежі, затоплення, масштабні крадіжки цінних документів. Підсумки конференції були підведені нами у спеціальній публікації (2006, №3).

Значну увагу приділяє редакційна колегія проблемі підготовки і підвищення кваліфікації спеціалістів бібліотек, архівів, ділових служб. Теоретичні узагальнення здобутків у цьому напрямі здійснено в публікаціях проректорів ДАКККіМ – Г.В. Власової та ХДАК – Н.М. Кушнарєнко (2004, №1) та професора КНУКіМ – О.В. Матвієнко (2007, №1). Організаційно-методичними знахідками з цього напрямку ділиться велика група досвідчених викладачів. Проте, на думку редколегії, висвітленню цієї проблеми слід надати системного характеру.

На сторінках журналу знаходять відображення як теоретичні проблеми архівознавства: у публікаціях І.Б. Матяш (2004 №1, 2005 №1, 2006 №4), Г.В.Боряка (2006, №1), Л.А. Дубровіної (2006 №1), Г.В. Папакіна (2007 №3), так і практичні проблеми архівістики.

Журнал відгукується і на гострі проблеми українського книговидання: у публікаціях О.В.Афоніна (2007, №1), к.е.н. Г.П. Грет і К.А. Хемчан (2007 №1); професорів М.С. Тимошика (2008, №1) та М.І. Сенченка (2004, №3).

На сторінках журналу активно відображається проблематика теорії соціальних комунікацій. Це загальнотеоретичні публікації професорів М.С. Слободяника, Ю.М. Столярова (2006, №2); питання теорії документальних комунікацій у статтях доцента Е.О. Плешкевича (2006, №2), професорів С.Г. Кулєшова (2006, №3) і Г.М. Швецової-Водки (2007, №4) та нашого білоруського колеги С.В. Силкова (2008, №3). Закономірним проміжним підсумком цієї роботи стало відкриття у № 4 за 2008 рік нової рубрики "Соціальні комунікації", яка, на думку редколегії, має значні перспективи.

Журнал має низку ексклюзивних форм представлення публікацій. Це заочні читацькі конференції (2006, №1, 2); презентація Національної медичної бібліотеки України (2006, №3).

Такі презентації провідних бібліотек і архівів буде продовжено.

Постійними є рубрики "Сторінка головного редактора", "Офіційні документи", "Події і факти наукового життя", "Захист дисертацій". На сторінках журналу друкуються незаангажовані рецензії Ю.М. Столярова на навчальний посібник Е.О. Плешкевича (2005, №4) і М.А. Низового на підручник "Бібліотечне краєзнавство" Н.М. Кушнарєнко (2008, №1), Е.О. Плешкевича на навчальний посібник "Документознавство" Г.М. Швецової-Водки (2008, №4). Показово, що всі автори мають можливість відповісти на зауваження рецензентів, проте таку можливість вони ще не використали.

Серйозні перспективи, на наше переконання, має і започаткована за ініціативою головного редактора рубрика "Морально-етичні проблеми науки" (2007, № 3). Першою болючою темою, що знайшла відображення у цій рубриці, стало обговорення рецензії М.А. Низового на відомий підручник Н.М. Кушнарєнко "Документоведение". На жаль, диспутанти Ю.М.Столяров, М.С.Слободяник, М.А.Низовий провели дискусію на емоційному рівні, що пов'язано з першою публікацією Ю.М. Столярова, якій дали оцінку його опоненти (2007, № 4; 2008, № 2). Проте основним результатом дискусії, на мою думку, є наглядна демонстрація того, що в науці не повинно бути тем, на обговорення яких накладено негласне табу, і персоналій, що

знаходяться поза критикою. І всі ми повинні навчитися відповідати на серйозну критику не емоційно, а професійно, що є необхідною умовою поступального розвитку науки.

Серйозною особливістю журналу стала посилена увага до висвітлення ролі особи в розвитку науки і практики, насамперед, йдеться про чудові історіографічні нариси В.В.Бездрабко, присвячені аналізу здобутків фундаторів документознавства К.Г.Мітяєва (2008, № 1) і Поля Отле (2008, № 1), а також сучасних провідних українських документознавців С.Г.Кулешова (2008, № 3), М.С.Слободяника (2008, № 4), Г.М. Швецової-Водки (2009, № 1). На сторінках журналу, переважно у спеціальній рубриці "Персоналії" розкрито внесок у науку і практику фундаторів бібліотекознавства І. Кревецького, автор У.Яворська (2005, № 2); І.Крип'якевича, автор Т. Листвин (2007, №2), М. Ясинського (2007, № 4) і В.Іваницького (2008, № 4), автор О. Степченко.

Низку публікацій присвячено висвітленню внеску в науку знаних сучасних учених: Л.А.Дубровіної, автор М.С.Слободяник (2004, № 3), Я.Д. Ісаєвича, автор Г.І. Ковальчук (2006, №1), Н.М. Кушнарєнко, автор Ю.М.Столяров (2005, № 3), В.С.Бабича, автор В.В.Загуменна (2007, № 1).

Важливим напрямом нашої діяльності є прагнення до активного висвітлення зарубіжного досвіду. Розв'язанню цієї задачі сприяють публікації авторів із країн дальнього зарубіжжя, слід відзначити і українських вчених, які висвітлюють зарубіжний досвід. Це, насамперед, публікації проф. І.Б.Матяш із проблем зарубіжної архівної україніки (2004, №3; 2007, №1), к.і.н. Л.С.Прокопенко, яка ґрунтовно проаналізувала здобутки Національної бібліографії Данії (2007, №4) і Нідерландів (2008, №1). Професор Г.В.Папакін здійснив комплексний аналіз участі України в міжнародному архівному співробітництві (2007, №3). В.С.Пашкова проаналізувала досвід обслуговування громадян з особливими потребами (2006, №3). Редколегія сподівається на посилення уваги дослідників до даної проблематики і висвітлення одержаних результатів на сторінках нашого журналу.

За короткий термін журналу вдалося здобути авторитет у професійній спільноті, про це свідчать постійне цитування публікацій; наявність значної кількості публікацій про журнал; наявність значного редакційного портфеля.

Надихає висока оцінка журналу з боку ВАК України, який надав йому своєю постановою від 15 грудня 2004 року №3-05/11 статус фахового видання з історичних і педагогічних наук (Перелік №15); та постановою президії ВАК України від 12.03.2008 року №3-05/3 фахового видання з соціальних комунікацій (Перелік №21).

Редколегія усвідомлює, що високий статус журналу слід постійно підтримувати. Для цього ми плануємо підтримувати високий теоретичний рівень публікацій; продовжувати залучення до числа авторів провідних вітчизняних і зарубіжних теоретиків і практиків. Сподіваємося на те, що коло наших авторів пошириться і за рахунок молодих дослідників – аспірантів, магістрів, талановитих студентів. Для посилення зв'язків з читачами ми плануємо друкувати їхні листи з приводу актуальних проблем і оцінки наших публікацій. Життя диктуватиме нові гострі теми, на які ми будемо прагнути оперативно відгукуватись у сторінці головного редактора; продовжувати практику проведення дискусій і заочних читацьких конференцій.

Вже цього року наші читачі, щоправда, із затримкою в півроку, одержать можливість ознайомитися з електронною версією журналу на сайтах нашої Академії, Інституту державного управління та інформаційної діяльності, та, звісно, НБУВ.

І на завершення хочеться висловити вдячність ректору ДАКККіМ професору Василю Гнатовичу Чернецю та голові редакційної ради, першому проректору професору Галині Вікторівні Власовій за постійну підтримку і велику допомогу в нашій роботі. Слід відзначити активну і висококваліфіковану роботу членів редколегії. Слова особливої вдячності хочеться висловити людям, без яких високоякісне видання журналу неможливе. Це відповідальний секретар к.і.н. Лілія Сергіївна Прокопенко; літературний редактор Лариса Петрівна Будащ; технічний редактор і верстальниця Тетяна Валеріївна Кравченко; начальник видавничого відділу Леонід Йосипович Булаєв. І, звісно, ми сподіваємося на подальшу плідну співпрацю з авторським колективом і читачами журналу.